Eugen
NEGRICI

Jurnal

SESIUNEA DE TOAMNĂ

CARTEA ROMÂNEASCĂ
2015

1981

Dacă e adevărat că, prin noi, natura se transformă continuu în cultură, epocile ar trebui evaluate după cât au izbutit în acest sens să facă. Chiar şi personalităţile. Fericită ipostaza – apusă de mult – a culturalizatorului, a îmblânzitorului de stihii, a creatorului de forme. Astăzi nu mai avem cine ştie ce şi cât de transformat, de formulat. Ne este dat să zărim, peste tot, reluări, variante, versiuni, ramificaţii, încropiri analogice, analogii, analogii. Barthes avea dreptate să exclame înciudat: „omenirea pare condamnată la analogie" şi să remarce strădania artiştilor adevăraţi de a o aboli.

22 martie 1981

Deşteptătorul meu: scrâşnetul robinetelor ce se deschid, aproape simultan, la toate etajele blocului, şi vuietul apei din căzile ce trebuie umplute repede-repede până nu se opreşte.

1-3 iulie 1981 – Bucureşti

Şedinţă de alegeri la Uniunea Scriitorilor. Prima la care asist. Luările de cuvânt – în limita ţăţăriei: şicane mărunte, ricanări, puneri la punct retorice sau numai viclene. Confruntarea cu „politicul" amânată sau obnubilată de jerbele efectelor retorice – căutate de dragul efectelor de către vorbitori. Toate momentele-cheie pierdute, începuturile de confruntare – abandonate sub povara dulce a frazelor frumoase.

Am avut două momente de groază:

1. Într-una dintre pauze a pus ochii pe mine Nina Cassian. A venit hotărâtă spre grupul în care eram, m-a luat de mână și m-a plimbat așa printre zecile de inși care fumau, bârfeau și se zgâiau, mimând un oarecare interes pentru cărțile unei librării ambulante. Eram, nu-i așa, noul ei trofeu.

2. Am ieșit, la un moment dat, să dau un telefon de la o cabină din apropierea sălii care se afla pe latura de nord a palatului regal. La întoarcere, după ce am fost, din nou, legitimat la intrare, am dat cu ochii de vânzătoarea de la librăria improvizată în hol. Era o fată nu foarte frumoasă, dar care părea plăsmuită din porțelanul dinastiei Ming. I-am făcut câteva complimente răsfoind mecanic cărțile expuse și am plecat rumegând gânduri necurate. Deschizând, distrat, ușa sălii de ședințe – sau ceea ce credeam că e – am rămas fără grai. Într-o încăpere lungă, care părea un fost coridor al palatului regal, erau așezați la mese 10-20 de inși cu căștile la urechi și cu privirile spre foile de hârtie pe care notau, din când în când, câte ceva. Deasupra fiecărei mese, fixate pe peretele din față, se aflau câte două role mari în mișcare. Mi s-a părut că revăd o scenă dintr-un film de spionaj și, cam speriat, dar mulțumit că nu fusesem observat, am închis binișor ușa și am bâjbâit năuc după intrarea în sala mare de ședințe. Mi-am regăsit repede locul, căutând din ochi profilul lui Caraion. Lângă el apucasem să stau de la începutul ședinței.

Aprilie, 2009. Compleo fossam

După nu mult timp de la faimoasa ședință, am realizat cum am fost manipulați și cât de ușor am căzut în cursă și am acceptat „soluțiile" partidului, sprijinite, indirect, tocmai de cei mai vehemenți „luptători pentru libertate" dintre noi. Când mi-am citit *dosarul de urmărire*, am remarcat că unul dintre informatori, cu nume de cod Arthur, era din București.

După câțiva ani, am aflat că Arthur nu era altul decât Caraion. De ce o mai fi avut nevoie de atâta aparatură și de atâtea costisitoare mijloace tehnice *Securitatea* nu știu!

*

Retrăiesc, prin Sallustius, atmosfera anilor '50:

„Iar când avea mai puține prilejuri de rele, căuta cu atât mai mult ca ei să prindă în cursă oameni fără vină, de-a valma cu cei vinovați și să-i sugrume; bineînțeles, căuta să-i facă mai degrabă răufăcători și cruzi fără pricină decât să i se moleșească brațele și curajul" (Sallustius, p. 87).

„...se grăbeau, tremurau de frică, nimeni nu mai avea destulă încredere nici în locuri, nici în oameni, nici nu se aflau în război, nici nu se bucurau de binefacerile păcii, fiecare își măsura primejdiile cu propria sa teamă" (Sallustius, p. 99).

1 septembrie 1981

Labradorul se bucura de-adevăratelea.

1 septembrie 2010. Compleo fossam

Dezvolt acum acest enunț sibilinic.

Fusesem anunțați „cu emoție în glas", încă de pe 26 august, că iubitul conducător ne face onoarea de a deschide anul școlar pe 1 septembrie, la Craiova. Singura clădire mai reprezentativă din oraș fiind cea a Universității, s-a decretat o deschidere ad-hoc a anului universitar. În consecință, am fost mobilizați și noi, universitarii, care, teoretic, eram încă în vacanță.

Nu a fost greu să ne dăm seama că nu era nevoie nici de noi, nici de studenții chemați prin telefon și nici de cei câțiva restanțieri pe care conducătorii universității s-au grăbit să-i prindă cu arcanul. Zeci de tineri îmbrăcați decent, prea decent ca să nu se observe, foiau pe culoarele mirosind a motorină,

spălate și curățate, zi și noapte, de o armată necunoscută de femei de serviciu.

Pe scări și în holul cel mare de la intrare activitatea era sisifică. Pavoazarea lua alte aspecte de la o zi la alta și de la o oră la alta, în funcție de descinderile succesive ale unor inși în costume închise la culoare care dădeau din mâini și se contraziceau, arătând, congestionați, spre pereți, veșnic nemulțumiți de ceva. Era căldura turbată a sfârșitului de vară. Până la un punct lucrurile au mers bine, adică după tipicul altor vizite princiare de care îmi aminteam: covorul roșu pe treptele de la intrare, profesorii și studenții – câți vor fi fost studenți – înghesuiți pe scări și repetând la nesfârșit *Gaudeamus igitur* împreună cu un cor profesionist, nu știu de unde adus; pe străzile din fața clădirii și pe Calea București – șiruri de liceeni, pionieri și șoimi ai patriei, păziți de profesori asudați, așteptând de ore în șir, în soare, trecerea mereu anunțată și mereu amânată a conducătorului.

Printre noi, câteva figuri cunoscute de ofițeri în civil, dintre cei care se vedeau, adesea, cu secretarele facultăților, după ore. Bănuiam că, pe lângă cei „de-ai casei", mai erau, firește, și alții – detașați cine știe de unde și cu ce misiune.

Cei cu vocație de mistocari, numeroși printre filologi și bineveniți în astfel de situații, se produceau în *sotto voce*, cu glumițe inofensive, la care se râdea mecanic; hârjoanele celor tineri erau fără vlagă și avansurile erotice temperate. Din timp în timp, un zvon venit de departe trecea de-a lungul mulțimii, a șirurilor de elevi și pionieri și ajungea la organizatorii noștri care se însuflețeau brusc în toropeala mohorâtă a amiezii, căci se făcuse amiază.

Femeile de serviciu se repezeau să mai mătură o dată covorul și suprafața pe care nu aveam voie să stăm noi și studenții noștri pleoștiți.

Obosiți de așteptare și de știrile care nu se confirmau, cu stocul de bancuri epuizat, nu aș zice că nu întrevedeam un deznodământ rezonabil, un ordin de retragere pe vechi aliniamente, o reprogramare a vizitei sau ceva asemănător.

Și, deodată, exact când începuserăm să ne sprijinim letargic unii de alții ori cerându-ne voie, câte unul sau în grup, la WC, dinspre Primăria Craiovei s-a văzut venind încet, pe strada pustie, un Aro nou care părea să aibă pasageri. Abia atunci un organizator a observat, cu năduf, o băltoacă aproape de bordură. Nu era mare, dar era acolo unde nu trebuia să mai fie, după atâtea mișcări tactice. O femeie cu o mătură cu coadă în mână, pe care o alertase cineva, a fost întoarsă din drum. Era prea târziu și, la drept vorbind, gândul liniștitor că era destul loc pentru parcare își făcuse loc în mințile noastre obosite.

Mașina de teren cu alură de jeep, în care îl mai văzusem, în telejurnale, pe Ceaușescu, a oprit, firește, ca atrasă de o forță nedreaptă, în dreptul bălții. Dar, cum se știe, există un dumnezeu al activiștilor. În mașină se aflau șoferul și, în picioare, pe bancheta din spate, un câine negru, bine conturat și cu o ținută fermă. Labradorul – a șoptit cineva bine informat, ordonând regruparea – căci labradorul era semnul unei apariții iminente.

Și în vreme ce câteva mii de ochi urmăreau silueta încordată a labradorului care fixa ceva prin fereastra mașinii, s-a auzit undeva, în spatele meu, un glas gâtuit:

— A cui e geanta, a cui e geanta asta?

Câteva zeci de capete, aproape toate de pe partea noastră, s-au întors fulgerător, ca la un semn. Sprijinită de o coloană, la trei-patru pași în spatele grupului meu de filologi, se afla o servietă maro scorojită.

Întrebarea s-a repetat, pronunțată mai autoritar de o altă persoană, și apoi, de mai multe deodată, din ce în ce mai răstit, pe măsură ce răspunsul întârzia.

— A cui e, e a ta, nu, a ta, nu, a ta, nu...

Din mulțime și din interiorul clădirii, alte și alte persoane își făceau loc cu coatele, străduindu-se să ajungă la noi și repetând mecanic și din ce în ce mai strident întrebarea. Niciunul dintre oamenii aceia vizibil îngrijorați nu se hotăra să o ridice deasupra capului spre a o arăta celor de pe treptele de jos și de pe trotuar.

Lumea începuse să se bulucească într-o parte și în alta a perimetrului, fără a îndrăzni să-l părăsească. Un soi bizar de neliniște ne cuprinsese pe toți, chiar și pe cei ce nu se aflau aproape de stâlp. Instinctiv ne trăgeam cât mai departe, îmbrâncindu-i și sufocându-i pe cei din față, de pe scări. Servieta burdușită rămânea neatinsă și la locul ei, dar spațiul dintre ea și noi creștea văzând cu ochii. Numeroasele persoane încruntate care vociferaseră și se răstiseră fioros la noi nu se mai zăreau prin preajmă. Nici întrebarea nu se mai auzea, iar noi ne-am simțit ca și cum am fi fost părăsiți. Și tocmai atunci, o mașină albă a poliției a trecut în mare viteză, urmată de alta cu megafoane. Priveam când spre coloana de mașini negre care se deplasa încet spre noi, pe Calea București, când, pe furiș, în spate, la servietă. La un moment dat, un coleg care se nimerise lângă mine și care se uita numai în spate, m-a tras de braț și m-a întors să văd cum un tehnician TESA, pe care îl știam de băiat cumsecade, alerga spre colțul clădirii Universității, ținând servieta într-un fel ciudat, departe de trup, ca și cum ar fi mirosit urât. A aruncat-o peste gardul de fier, fugind iute înapoi ca să-și ocupe locul. Mișcările acestea nu fuseseră observate de cei din față care păreau la fel de încordați ca înainte.

Câteva din limuzinele din coloana oficială au părăsit-o, trecând mai departe, altele s-au poziționat în evantai, lăsând mașina alfa să se apropie și să oprească în dreptul covorului roșu, la câțiva metri în fața Aro-ului. Labradorul a început să